

Ярмак Н. А.,
студентка,
Гуманітарний інститут
Київського університету імені Бориса Грінченка
Єленська Л. М.,
студентка,
Гуманітарний інститут
Київського університету імені Бориса Грінченка

Yarmak Natalia,
Student,
Humanitarian Institute of
Borys Grinchenko Kyiv University
Yelenska Liliia,
Student,
Humanitarian Institute of
Borys Grinchenko Kyiv University

УДК 655.5: 087.5 (05) (477)

РОЗРОБЛЕННЯ СЕРІЇ КНИЖКОВИХ ВИДАНЬ ДЛЯ ДІТЕЙ: ПЕРШИЙ ДОСВІД КОМАНДНОЇ РОБОТИ

DEVELOPMENT OF A SERIES OF BOOKS EDITIONS FOR CHILDREN: THE FIRST EXPERIENCE OF TEAM WORK

Анотація. Підставою для написання статті став перший досвід командної роботи у видавничому проєкті «СловОпис» (автор проєкту Руслана Костур). Завдання проєкту – розробити серію книжкових видань для дітей дошкільного та молодшого шкільного віку з метою популяризації української мови на замовлення видавництва «АССА». Було вирішено розробити серію книжок з наліпками, на яких написані та проілюстровані рідко-вживані слова української мови. Серія отримала назву «Прикрась життя українською». У розробленні проєкту брали участь студенти-видавці та студенти-рекламісти.

Ключові слова: дитяче видання, серія видань, видавничі концепції, етапи роботи над виданням.

Abstract. The reason for writing of the article was the first experience of team work in the publishing project “SlovOpys” (the author of the project – Ruslana Kostur). The project objective is to develop a series of book editions for the children of preschool and primary school age in order to promote the Ukrainian language ordered by the publishing center “ACCA”. It was decided to develop a series of books with stickers, on which the rarely used words in the Ukrainian language are written and illustrated. The series was called “Decorate your life with the Ukrainian language”. The students-publishers and the students-advertisers were involved into development of this project.

Keywords: children edition, series of editions, publishing concept, stages of work on the edition.

Вступ. Дитячі видання в усьому їх жанрово-типологічному розмаїтті є потужним інструментом виховання, розвитку та навчання юних поколінь, виконуючи в суспільстві важливі комунікативно-регулятивні функції. Книжковий репертуар для різних верств населення формують видавництва, які випускають друковану продукцію у світ. Тому саме від видавців залежить ефективність засвоєння юним читачем змісту видання, правильне розуміння та сприйняття ним поданої інформації. Проаналізувавши сучасну друковану продукцію, на жаль, доводиться констатувати недосконалість її тематичної структури та дисгармонію змістових та ілюстративних компонентів. Головна причина таких суттєвих недоліків – недостатньо продумана концепція друкованого продукту. Щоб створити якісне дитяче видання, яке б відповідало потребам

реципієнта, потрібно визначити його читацькі потреби. Цим і обумовлюється **актуальність роботи**.

В українській книгознавчій науці, незважаючи на її майже столітнє існування, дослідження феномена дитячої книги тривалий час не проводилися. Сьогодні відбувається процес її теоретичного осмислення, з'являються перші ґрунтовні наукові праці. Приміром, вагомий внесок у дослідження дитячої літератури зробили Е. Огар [1–4], Н. Кіт [5], Н. Шевченко та [6], С. Карайченцева [7] та О. Литвиненко [8], У. Гнідець [9]. Проблеми художньо-технічного редагування видань у своїх дослідженнях розробляла В. Шевченко [10].

Якщо говорити про нормативно-стандартизаційну базу, яка регламентує книговидання для найменших читачів, то варто зазначити, що стандартизація дитячої літератури потребує вдосконалення. Серед

основних стандартів та інших нормативних документів, які регулюють питання видання книг для дітей, можна назвати: ДСТУ 29.6-2002 «Видання для дітей. Поліграфічне виконання. Загальні технічні вимоги» [11], ДСанПіН 5.5.6-084-02 «Державні стандартні правила і норми. Гігієнічні вимоги до друкованої продукції для дітей» [12], ДСТУ 3017-95 «Видання. Основні види. Терміни та визначення» [13], ДСТУ 3018-95 «Видання. Поліграфічне виконання: Терміни та визначення» [14].

Мета статті – проаналізувати досвід командної роботи над розробленням концепції серійного видання для дітей, зокрема визначити етапи цієї роботи.

Результати й обговорення. Найпершим кроком для створення будь-якого видання є розробка видавничої концепції. «Видавнича концепція – це множина поглядів на видання, що його організовує, дисциплінує, створює певний змістово-художній «образ», робить його успішним та ефективним на ринку» [15, с. 24]. Спираючись на власний досвід та принципи редагування дитячих книжок, ми розробили видавничу концепцію якісного серійного видання для дітей, виокремивши основні етапи цієї роботи.

Насамперед варто обрати *тематику видання та вікову категорію аудиторії*. Як правило, видавництва намагаються зробити книгу універсальною, для дітей різного віку (наприклад, зазначають, що книга призначена для широкого загалу). Проте це є неприпустимою помилкою: виокремлюються періоди розвитку дитини і в різному віці юний читач вимагає своєї літератури. Як зазначає Е. Огар, із дорослішанням змінюється світогляд, естетичні вподобання та інформаційні потреби дитини, а головне – мотиви читацької поведінки [2]. Також видавець, що працює в галузі дитячого книговидавництва, повинен пам'ятати: дитину важко примусити читати, якщо в неї немає достатніх для цього мотивацій і передусім зацікавленості темою, предметом викладу.

Наступною необхідною умовою створення видання є його якісне *поліграфічне виконання*. На цьому етапі варто правильно обрати формат видання, кольорову гаму та розробити привабливу обкладинку. Слід пам'ятати, що вибір формату та конструктивних вирішень залежить від віку читацької аудиторії, цільового призначення видання, умов користування ним. Водночас діти прагнуть отримати не просто цікаву книгу, а естетично привабливий видавничий шедевр. Така вимога ставить перед видавцем завдання особливої складності – створити цікавий дизайн видання, який би привернув увагу дитини. Окрім того, під час створення серії книжок варто звернути увагу на ті елементи,

які будуть їх об'єднувати. До обов'язкових елементів серії належать такі: однаковий формат, схожість дизайну, повторюваний елемент (наприклад, герой) та ін.

Надзвичайно важливим етапом розробки видавничої концепції є *вибір шрифтового наповнення*. Обираючи шрифт для дитячого видання, редактор повинен насамперед керуватися стандартами, які регламентують використання шрифтів для різних вікових категорій. Вибір таких параметрів, як, кегль, гарнітура, насиченість, написання шрифту, інтерліньяж, є надзвичайно важливим – як з функціонального, так і з естетичного боку. Дитина не повинна відчувати труднощі, розрізняючи окремі шрифтові знаки, тому доцільно використовувати такі гарнітури шрифтів, які роблять текст максимально читабельним. Також особливо увагу під час організації тексту редактор має звертати на специфічні його ознаки – сюжетність, використання образів та ігрових компонентів. До того ж тестовий матеріал повинен бути логічно та послідовно побудований, мати простий та доступний виклад.

Комунікація з маленьким читачем відбувається не лише вербальному, а й на візуальному рівні, тому останнім, проте чи не найважливішим етапом створення дитячого видання є його *ілюстрування*. Звісно, більшість інформації читач отримує з тексту. Проте текстовий матеріал сприймається та засвоюється ефективніше саме за допомогою малюнків. До того ж ілюстрованість дитячого видання є однією з обов'язкових «умов» зацікавлення юного читача, збереження постійної уваги до читання. Звичайно, ілюстративний складник дитячого видання теж має відповідати стандартам. Працюючи над ілюстраційним наповненням, слід пам'ятати, що особливістю психологічного розвитку дітей є практичне, дієве ставлення до дійсності: вони яскраво співпереживають події, активно реагують на них. Тому книжка має містити ілюстрації, що естетично відображають предмети навколишнього світу, щоб дитина могла порівнювати книжкові зображення з конкретними предметами і впізнавати їх. Некоректне відтворення кольорів, недосконалість форм, втрата образу призведуть не лише до нерозуміння книжки, а й спотворення в уяві реципієнта понять про навколишнє середовище. Слід також пам'ятати, як зазначає О. Луцевська, що «текст і малюнок мають працювати разом (тобто доповнювати і всіляко розвивати сюжет)» [16].

Висновки. Отже, ми виокремили основні етапи роботи над видавничою концепцією серії дитячих видань. По-перше, це вибір тематики та вікової категорії читача – фундамент створення видання

для дітей. По-друге, важливим завданням є його якісне поліграфічне виконання, що може зацікавити юного читача. По-третє, не слід забувати й про шрифтове оформлення тексту: правильно підібрані накреслення, кегль, нахил та інші параметри, які допоможуть краще засвоїти інформацію. Та, по-четверте, невід'ємний елемент дитячої літератури – зображення. Лише чітко дотримуючись видавничої концепції, в якій були враховані всі ці аспекти, можна створити якісне видання для дитячої аудиторії.

Результатом роботи над видавничою концепцією стала розробка проекту серії книжкових видань для дітей з урахуванням особливостей дитячої книги.

Список літератури

1. Огар Е. І. Критерії видавничої оцінки видань для наймолодших / Е. І. Огар // Квалілогія книги : матер. Міжнарод. наук.-практ. конф. – Львів : УАД, 1998. – С. 47–51.
2. Огар Е. І. Дитяча книга: проблеми видавничої підготовки : навч. посіб. для студ. вищ. навч. заклад. / Е. І. Огар // Українська академія друкарства. – Львів : Аз-Арт, 2003. – 160 с.
3. Огар Е. І. Особливості семіотики сучасної дитячої книжки (слово–зображення–форма) / Е. І. Огар // Книга і преса в контексті культурно-історичного розвитку українського суспільства. – Львів, 1998. – № 2. – С. 33–52.
4. Огар Е. І. Особливості підготовки тексту видань для читачів-початківців / Е. І. Огар, І. Б. Лисик // Наукові записки Української академії друкарства : наук.-техн. зб. – Львів : УАД, 2000. – Вип. 2. – С. 93–95.
5. Кіт Н. О. Особливості конструктивно-композиційного вирішення журналів для дошкільнят. Єдність у різноманітності / О. Н. Кіт // Наукові записки Інституту журналістики. – Київ : Ін-т журналістики КНУ імені Тараса Шевченка. – 2003. – Т. 10. – С. 84.
6. Шевченко Н. П. Тендерний аналіз текстів літератури для дітей: лексико-граматичний зріз мови / Н. П. Шевченко // Стиль і текст. – Київ : Ін-т журналістики КНУ імені Тараса Шевченка. – 2005. – Вип. 6. – С. 157.
7. Карайченцева С. А. Книговедение: литературно-художественная и детская книга. Издания по философии и искусству : учеб. для вузов / С. А. Карайченцева. – Москва : МГУП, 2004. – 424 с.
8. Гнідець У. С. Всеукраїнський центр дослідження дитячої літератури та підтримки читання [Електронний ресурс] / У. С. Гнідець. – Режим доступу: <http://hnidets.at.ua>.
9. Литвиненко О. Д. Дитяча книга в мультимедійному середовищі: сучасний стан та перспективи розвитку : автореф. дис. ... канд. наук із соц. комунік. : 27.00.03 «Книгознавство, бібліотекознавство, бібліографознавство» / О. Д. Литвиненко. – Харків, 2011. – 23 с.
10. Шевченко В. Е. Роль художника, художнього та технічного редакторів у друкованому виданні [Електронний ресурс] / В. Е. Шевченко. – Режим доступу: <http://journlib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1323>.

11. ДСТУ 29.6-2002 : Видання для дітей. Поліграфічне виконання: Загальні технічні вимоги. – Київ : Держкомінформ України, 2002. – 16 с.

12. ДСанПіН 5.5.6-084-02 : Державні стандартні правила і норми. Гігієнічні вимоги до друкованої продукції для дітей. – Київ, 2002. – 19 с.

13. ДСТУ 3017-95 : Видання. Основні види. Терміни та визначення. – Київ : Держстандарт України, 1995. – 48 с.

14. ДСТУ 3018-95 : Видання. Поліграфічне виконання: Терміни та визначення. – Київ : Держстандарт України, 1995. – 14 с.

15. Майдаченко П. І. Концепція навчальних видань / П. І. Майдаченко // Друкарство. – 2005. – № 6. – С. 24–27.

16. Суть взаємодії – це нове знання, досвід, переймання найкращого : [інтерв'ю з літературним критиком О. Луцесвською : із матеріалів круглого столу на тему: «КЛЮЧОВІ питання дитячої літератури України»] // Інтернет-ресурс «Ключ» [Електронний ресурс]. – 2011. – 14 квіт. – Режим доступу: <http://www.chl.kiev.ua/key/Books/ShowBook/59>.

Reference list

1. Ohar E. I. Kryterii vydavnychoi otsinky vydan dla naimolodshykh / E. I. Ohar // Kvalilohiia knyhy : materialy Mizhnarod. nauk.-prakt. konf. – Lviv : UAD, 1998. – S. 47–51.
2. Ohar E. I. Dytiacha knyha: problemy vydavnychoi pidhotovky: navch. posib. / E. I. Ohar // Ukrainska akademiia drukarstva. – Lviv : Az-Art, 2003. – 160 s.
3. Ohar E. I. Osoblyvosti semiotyky suchasnoi dytiachoi knyzhky (slovo-zobrazhennia-forma) / E. I. Ohar // Knyha i presa v konteksti kulturno-istorychnoho rozvytku ukrainskoho suspilstva. – Lviv. – 1998. – № 2. – S. 33–52.
4. Ohar E. I. Osoblyvosti pidhotovky tekstu vydan dla chytachiv-pochatkivtsiv / E. I. Ohar, I. B. Lysyk // Naukovi zapysky Ukrainskoi akademii drukarstva : nauk.-tekh. zb. – Lviv : UAD, 2000. – Vyp. 2. – S. 93–95.
5. Kit N. O. Osoblyvosti konstruktyvno-kompozitsiinoho vyrishennia zhurnaliv dla doshkilnyat. Yednist u riznomanitnosti / O. N. Kit // Naukovi zapysky Instytutu zhurnalistyky. – Kyiv : In-t zhurnalistyky KNU im. Tarasa Shevchenka. – 2003. – T. 10. – S. 84.
6. Shevchenko N. P. Tendernyi analiz tekstiv literatury dla ditei: leksyko-hramatychnyi zriz movy / N. P. Shevchenko // Styl i tekst. – Kyiv : In-t zhurnalistyky KNU im. Tarasa Shevchenka. – 2005. – Vyp. 6. – S. 157.
7. Karajchenceva S. A. Knigovedenie: literaturno-hudozhestvennaja i detskaja knyha. Izdaniya po filosofii i iskusstvu : uchebn. dlja vuzov / S. A. Karajchenceva. – Moskva : MGUP, 2004. – 424 s.
8. Hnidets U. S. Vseukrainskyi tsentr doslidzhennia dytiachoi literatury ta pidtrymky chytannia [Electronic resource] / U. S. Hnidets. – Reference: <http://hnidets.at.ua>.
9. Lytvynenko O. D. Dytiacha knyha v multymediinomu sereдовyshchi: suchasnyi stan ta perspektyvy rozvytku : avto-ref. dys. ... kand. nauk iz sotsialnykh komunikatsii : 27.00.03 «Knyhoznnavstvo, bibliotekoznavstvo, bibliohpafoznavctvo» / O. D. Lytvynenko. – Kharkiv, 2011. – 23 s.
10. Shevchenko V. E. Rol khudozhnyka, khudozhnoho ta tekhnichnoho redaktoriv u drukovanomu vydanni [Electronic resource] / V. E. Shevchenko. – Reference:

<http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1323>.

11. DSTU 29.6-2002 : Vydannia dlia ditei. Polihrafichne vykonannia: Zahalni tekhnichni vymohy. – Kyiv : Derzhkominform Ukrainy, 2002. – 16 s.

12. DSanPiN 5.5.6-084-02 : Derzhavni standartni pravyla i normy. Nihiienichni vymohy do drukovanoi produktsii dlia ditei. – Kyiv, 2002. – 19 s.

13. DSTU 3017-95 : Vydannia. Osnovni vydy. Terminy ta vyznachennia. – Kyiv : Derzhstandart Ukrainy, 1995. – 48 s.

14. DSTU 3018-95 : Vydannia. Polihrafichne vykonannia: Terminy ta vyznachennia. – Kyiv, 1995. – 14 s.

9. Maidachenko P. I. Kontsepsiia navchalnykh vydan / P. I. Maidachenko // Drukarstvo. – 2005. – № 6. – S. 24–27.

14. Sut vzaiemodii – tse nove znannia, dosvid, pereimannia naikrashchoho : [interv'iu z literaturnym krytykom O. Lushchevskoiu : Iz materialiv kruhloho stolu na temu: «KLIuChovi pytannia dytiachoi literatury Ukrainy»] // Kliuch [Electronic resource]. – 2011. – 14 kvit. – Reference : <http://www.chl.kiev.ua/key/Books/ShowBook/59>.

Подано до редакції 20. 01. 2016 р.

Ярмак Н. А., студентка,
Гуманитарный институт
Киевского университета имени Бориса Гринченко,
Еленская Л. М., студентка,
Гуманитарный институт
Киевского университета имени Бориса Гринченко

РАЗРАБОТКА СЕРИИ КНИЖНЫХ ИЗДАНИЙ ДЛЯ ДЕТЕЙ: ПЕРВЫЙ ОПЫТ КОМАНДНОЙ РАБОТЫ

Аннотация. Предпосылкой для написания статьи был первый опыт командной работы в издательском проекте «СловОпис» (автор проекта Руслана Костур). Задание проекта – разработать серию книжных изданий для детей дошкольного и младшего школьного возраста с целью популяризации украинского языка по заказу издательства «АССА». Было принято решение разработать серию книжек с наклейками, на которых написаны и проиллюстрированы редкоупотребляемые слова украинского языка. Серия получила название «Прикрась життя українською». В разработке проекта принимали участие студенты-издатели и студенты-рекламисты.

Ключевые слова: детское издание, серия изданий, издательская концепция, этапы работы над изданием.